
Herstel van de populatie kerkuilen in de Kempen

Mark Sloendregt

De Kempen

Op 23 oktober werden de broedresultaten van onze werkgroep verstuurd naar Brabants Landschap. En op 28 oktober werden digitale nestkaarten van Sovon verzonden en werd begonnen met het opstellen van het jaarverslag 2012.

Het werkgebied (tabel 1) betreft een deel van de Kempen waarvan de gemeenten Veldhoven, Bladel, Bergeijk, Reusel-de Mierde en Eersel onderdeel uitmaken. Het totale oppervlakte bedraagt 37.400 ha en in onze regio waren dit jaar 16 mensen actief als uilenbeschermer.

Elke gemeente heeft een aantal uilenbeschermers - die behalve veel weten over de leefwijze van kerkuilen- het gebied en de bewoners goed kennen!

In de periode januari tot half mei werden de nestplaatsen door ons niet bezocht om versterking te voorkomen. Op 25 april vond de provinciale jaaravond

“Elke gemeente heeft een aantal uilenbeschermers - die behalve veel weten over de leefwijze van kerkuilen - het gebied en de bewoners goed kennen!”

(seizoensopening) van Brabants Landschap plaats in Vught. Er was o.a. veel aandacht voor uilen in relatie tot ruimtelijke ontwikkelingen. In juni

werden de kasten gecontroleerd op broedsel en voorlichting gegeven aan de gastgevers. In september en oktober vond onderhoud plaats en werd gecontroleerd op tweede broedsels.

Het totaal aantal locaties (adressen) bedraagt momenteel 134, in een derde werd gebroed. Met het plaatsen van kasten werd in 1979 gestart, veel kasten werden geplaatst in kerken onder het motto 'de kerkuil terug in de kerk'. Elk jaar weer worden enkele kasten geplaatst en daarmee is het totaal op 155 gekomen. De meeste kasten hangen in veldschuren, in een aantal locaties hangen er twee kasten op één plek.

Gemeente	Aantal adressen (kasten) in 2012	Broedsels In 2012
Bergeijk	36 (43)	11
Bladel	19 (23)	8
Eersel	41 (43)	11
Reusel-de Mierden	23 (30)	10
Veldhoven	15 (16)	6
Totaal	134 adressen (155 kasten)	46

▲ Tabel 1. Aantal kerkuilkasten in relatie tot het aantal broedgevallen per gemeente in de Kempen in 2012 (Gemeente Bergeijk, Bladel, Eersel, Veldhoven en Reusel-de Mierden).

Een extra kast biedt immers onderdak aan oudervogels in het broedseizoen op het moment dat de jongen groter worden. In de loop der jaren zijn 25 kasten komen te vervallen, omdat bijvoorbeeld schuren werden afgebroken of verbouwd.

In de gemeenten Eersel en Bergeijk hangen meer dan de helft van onze kasten. Maar in de gemeenten Bladel en Reusel-de Mierde is de bezettingsgraad het hoogst met 42%. In dertien kasten worden bijna jaarlijks (m.u.v. 2009) bezet. Echter in

het grootste aandeel kasten wordt wisselend gebroed. In ongeveer de helft van alle 134 kasten heeft - in de laatste vijf jaren - eens een kerkuil gebroed. In negen nieuwe kasten wordt pas in recente jaren gebroed.

Een succesvol jaar met veel, vroege en grote broedsels

In het daljaar 2009 gingen slechts negen paren in onze regio over tot broeden, de meeste uilen waren wel aanwezig op de nestplaats (territoriaal). Er waren toen ook weinig muizen, toch heeft de populatie kerkuilen zich - ondanks de laatste strenge winters - in 2012 weer behoorlijk weten te herstellen (tabel 2).

In 2012 werden 21 broedsels waargenomen met vijf eieren of meer en drie 'tweede broedsels'. Het werd een topjaar met in totaal 37 succesvolle broedsels; vier broedsels mislukten en er waren vijf broedsels (veelal vrije) met een onbekend aantal jongen.

De populatie kwam dit jaar - na enkele strenge winters met een daljaar in 2009 - weer terug op het niveau van 2008. In 2007 waren er maar liefst vijf tweede broedsels in onze regio en een hoger jongen-overlevingsratio van 4,3.

Jaar	Broedgevallen	Eieren	Jongen	Jongen/ broedgeval*	Mislukt	onbekend	Totaal
2004	15	52	47	3,1	0	0	15
2005	20	81	66	3,3	2	2	24
2006	19	73	53	2,8	0	3	22
2007	32	151	136	4,3	3	3	38
2008	36	150	108	3,0	4	6	46
2009	7	21	13	1,9	1	1	9
2010	29	126	114	2,9	2	1	32
2011	17	61	56	3,3	5	3	25
2012	37	170	146	3,9	4	5	46

▲ Tabel 2. Broedresultaten van de Kerkuil van VWG De Kempen

Foto: Mark Sloendregt

Ieder jaar worden door onze vogelwerkgroep nestkaarten ingestuurd van kerkuil broedsels in de Kempen. Dit jaar waren dat 41 kaarten van de kerkuil. Met het meetnet Nestkaarten tracht Sovon

trends in broedsucces waar te kunnen nemen ten einde de aantalsontwikkelingen van een soort te kunnen verklaren.

De kerkuil behoort tot de zogenaamde prioritaire

soorten. De kerkuil is een erfvogel en muizeneter bij uitstek. Van de Kerkuil werden vanaf 1990 reeds 35.130 nestkaarten ingestuurd.

Broedseizoenen kerkuil

2006: een laag jongenoverlevingsratio, diverse slachtoffers, een stabiele populatie kerkuilen.

2007: succesjaar met achttien broedsels met vijf eieren of meer, 136 uitgevlogen pulli, diverse tweede broedsels.

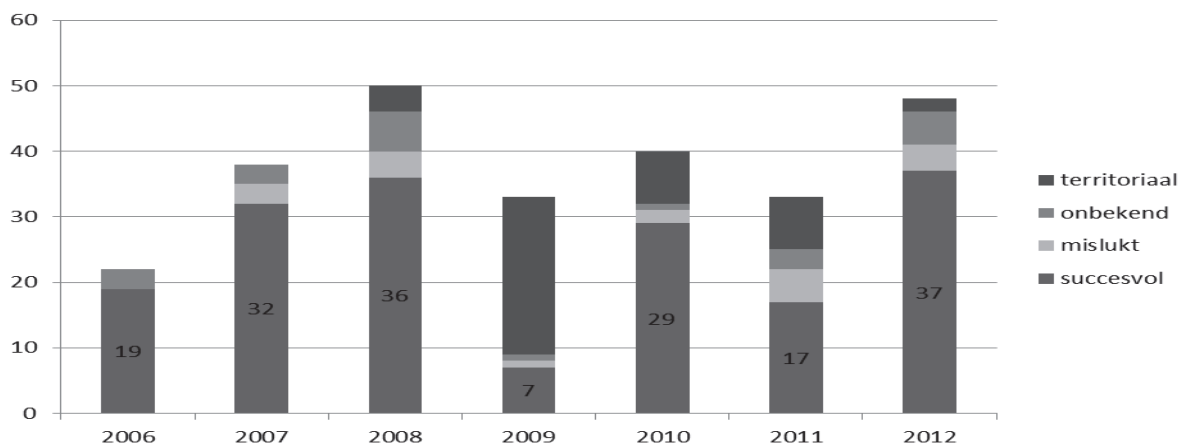
2008: hoge bezettingsgraad, 46 broedsels, weinig grote legfels, relatief veel uitval onder de pulli.

2009: lage bezettingsgraad van 8%, zeer weinig broedsels, 24 territoria (zonder broedsel).

2010: verbeterde voedselsituatie en herstel met 32 broedsels.

2011: sneeuwrijke winter, nog enkele late broedsels en een laag nestsucces.

2012: veel, grote en vroege legfels, na 4 jaar weer een succesjaar, 14 slachtoffers.

▲ Figuur 1. Overzicht broedseizoenen

Broedseizoenen kerkuil

De winter van 2012 was overwegend zacht maar wel met een 'koudegolf' eind januari tot en met begin februari (bron KNMI). Strengere winters eisten hun tol onder de kerkuil populatie omdat uilen bij gebrek aan voedsel snel interen op hun vetreserves met alle gevolgen van dien. Sommige paren verlaten om die reden dan hun broedareaal. In het voorjaar waren er ruim

“Strengere winters eisten hun tol onder de kerkuil populatie”

voldoende muizen aanwezig waardoor kerkuilen in de conditie kwamen om een legfel te maken. Het gemiddeld legbegin was 23 maart (n=25), het werd een vroeg seizoen waarbij

tijdens de controlerondes in mei en juni menig pul op uitvliegen stond. Succesvolle jaren - zoals 2012 - worden gekenmerkt door veel, vroege en grote broedsels. In de daljaren is het omgekeerde het geval met een lage overlevingsratio. Kerkuilen zijn muizeneters bij uitstek en het broedsucces is sterk gerelateerd aan de muizenstand. ■